

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ОЧИМА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ РІВЕНЬ ПРОЧИТАННЯ

П.В. Сергєєва

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький класичний ліцей

Вірші, за умови правильного прочитання і сприйняття, можуть не просто надихати й естетично вдовольняти людей, вони здатні рятувати в хвилини розпачу і депресії, здатні вселяти віру в себе, давати відповіді на багато питань, що хвилюють. Ці цілющі властивості поетичного слова є особливо цінними сьогодні, коли процес духовної дезорієнтації людства зазнав особливо загрозливих форм. Але як сучасній молоді, яка з різних причин звикла формально ставитись до поезії в цілому, відчутти витончений смак слова, розгледіти в поезії панацею від багатьох душевних хвороб? Змінити ставлення до поезії і літератури в цілому, як не парадоксально це звучить, допомагають нові технічні можливості і синкретичний науковий підхід у вивченні культурних явищ. Тому пошук нових синкретичних форм осягнення поетичного матеріалу став в 21 столітті особливо актуальним. Винайдення відеопоезії як нового жанру і виду мистецтва допомагає перетворити нудне читання віршів «з-під палі» на усвідомлену внутрішню потребу.

Об'єктом дослідження стали окремі поетичні твори українського генія 19 століття – Тараса Григоровича Шевченка.

Предметом дослідження є відеопоезія як жанр і синкретичний вид мистецтва, що виник відносно нещодавно, проте вже викликав активне зацікавлення серед лав сучасної молоді.

Мета роботи: розглянути відеопоезію як новий синкретичний вид мистецтва і генератор нових можливостей в галузі літератури на прикладі творів Тараса Григоровича Шевченка.

Окреслена мета вимагає вирішення **наступних завдань:**

- встановити особливості відеопоезії (поетроніки, поетичного відео, медіапоезії, поетичного кліпу) як жанру з метою його подальшого використання в якості ефективного засобу відновлення контакту між автором твору і слухачем;

- окреслити нові технічні можливості для репрезентації художніх творів в галузі літератури, зокрема поетичній творчості, з метою популяризації поезії та суміжних синтетичних напрямів мистецтва (відеопоезії);

- визначити можливості відеопоезії як нового перспективного жанру через відеоінтерпретації окремих поетичних творів Тараса Григоровича Шевченка;

- сприяти розвитку відеопоезії як напряму мистецтва, сформувавши і вперше науково обґрунтувавши теоретичні засади поетроніки.

Методи дослідження: методи експериментально-теоретичного рівня – експеримент, аналіз і синтез, моделювання, гіпотетичний, логічний методи; системний аналіз, спостереження тощо.

Цінність отриманих результатів полягає у спробі вперше осягти глибину класичної і сучасної поезії засобами синкретичного мистецтва, суттєво поглибивши зацікавлення молоді літературою в цілому. Дослідження жанру і виду мистецтва під назвою «відеопоезія» здійснюється вперше. Теоретичні засади було розроблено в ході практичних досліджень, проведених на базі Запорізького класичного ліцею, і саме вони довели, що виникнення синкретичного виду мистецтва і активне використання його в літературі 21 століття є певною мірою закономірним, адже має прямий зв'язок з ІКТ, без використання яких літературне життя втрачає свою актуальність сьогодні.

Результати роботи можуть бути використані під час подальших досліджень в галузі теорії літератури та медіапростору.

Джерела дослідження – поетичні тексти Тараса Григоровича Шевченка, літературознавчі статті .

В умовах інформаційного і технологічного прогресу вагомим чинником, який пожвавив зацікавлення молоді художньою літературою, став відеоресурс, візуалізований текстовий матеріал, використання якого спровокувало стрімкий розвиток поетичної галузі.

Відеопоезія – це екранізація поетичного твору, це одна з форм відеомистецтва, яка презентує поетичний текст на акустичному або візуальному рівні; це комбінація віршів і відео, переклад віршів відеомовою. Врешті-решт, це сучасна поезія, яка поєднана з сучасними формами кіно-, відеомистецтва.

Сучасність в умовах дефіциту вільного часу, живого спілкування вимагає нових форм осягнення поетичного матеріалу: короткий метр, музичні кліпи і відеоарт.

У перегонах з часом художня класична література поступається своєю розміреністю і емоційною врівноваженістю численним літературним шоу-проектам, яскравим і гучним культурним програмам, тож саме поява нового жанру відеопоезії і зумовлена необхідністю зберегти все те цінне, чим володіє красне слово, одночасно

збагативши письменницький інструментарій творення художнього образу новими медіа ресурсами.

У результаті художня література, зокрема поетична творчість, отримала друге народження в медіапросторі й привернула до себе увагу інтелектуальної верстви суспільства, а особливо – молоді.

Розглянувши явище поетроніки методами експериментально-теоретичного рівня вперше, вдалось встановити ряд закономірних теоретичних засад, критеріїв, які становлять суть медіапоезії, обґрунтовують її не випадкову появу в літературному просторі.

У науковому дослідженні в рамках проекту зроблено спробу класифікувати відеопоезію за різними критеріями. Під час поділу враховано думки провідних фахівців у галузі літератури та медіапростору, яких вважають будівничими і популяризаторами жанру поетроніки сьогодні.

На підставі вищезазначеного в роботі подано дві класифікації відеопоезії:

Класифікація №1 (за Олексієм Ушаковим, Алісою Розановою, Олександром Гуциним, Христіною Кармалітою, Анастасією Афанасьєвою, Лабораторією Поетичного Акціонізму, Марією Полковниковою) передбачає наступний поділ відеопоезії:

- за географічною ознакою;
- за критерієм ілюстративності:

а) ролики, що вимагають візуальної репрезентації сюжету ;

б) ролики, основа яких – лише медіум (чутливість) самої мови, комунікації;

- за характером зв'язку поетичного тексту і візуального ряду:

а) документальна відеопоезія (автор читає вірш в кадрі);

б) текстографічна відеопоезія (у відео наявний віршований текст);

в) ілюстративна відеопоезія (поетичний текст ілюстрований безпосередньо);

г) концептуальна відеопоезія (сюжет відеоряду пов'язаний з віршем на рівні ідеї);

д) сюжетна відеопоезія (основне місце в ролику займає сюжет);

е) музична відеопоезія (ритм відеоряду заданий музичним супроводом);

є) візуальна відеопоезія (поетичний текст вироджений, виявляє себе лише в ритмічності відеоряду).

Класифікація відеопоезії № 2 (за Катериною Троєпольською та Андрієм Родіоновим) дещо по-іншому інтерпретує види медіапоезії:

- ✓ документальна відеопоезія (вірш постає як готовий сценарій);

✓ ігровий поетичний кліп (має більш розгорнутий поділ, який зумовлений роллю тексту у поетичному відеоролику).

Основним «робочим матеріалом» відеопоезії виступають: текст (вірш), концепція, відеоряд, музичний супровід.

У науковій роботі досліджено методику створення успішної, якісної відеопоезії, яка не лише здатна глибоко розкрити ідею поетичного твору відео- та аудіозасобами, а й цілком спроможна поглибити естетично-художню цінність текстового матеріалу.

Популяризація жанру сьогодні здійснюється через конкурси поетичного кіно та різні тематичні літературні фестивалі.

Відео генерує нові можливості в галузі літератури. А тому в якості практичного експерименту (своєрідної апробації жанру поетроніки серед учнівської спільноти) старшокласники Запорізького класичного ліцею спробували власні сили, виступивши режисерами та співавторами відеопоезії за творами Тараса Григоровича Шевченка.

У ході реалізації проекту серед старшокласників ліцею на світ з'явилося біля двох десятків відеопоезій, найкращі з яких:

1. Відеопоезія за поетичними творами Т. Г. Шевченка в межах теми: «Жінки в житті та творчості Тараса Шевченка», автор – Єрохіна Ангеліна (Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=R7HHqjFSjoU&feature=youtu.be>).

2. Відеопоезія за поетичним твором Т. Г. Шевченка «Кавказ», автор – Руколянська Вікторія (Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=bojffuKfh1U&feature=youtu.be>).

У ході дослідження був здійснений глибокий аналіз зазначених вище відеопоезій, із встановленням типових (згідно з класифікаціями) рис та оригінальних особливостей жанру.

Відеопоезія – новий жанр, який тільки зазнає свого становлення та утвердження, а тому потребує подальшого вивчення та апробації.

Проте існує певна небезпека перетворення жанру відеопоезії в руках недолугих аматорів чи прагматичних шоуменів на низькопробний продукт – кліп, позбавлений ідейної глибини та духовної складової високопоетичного слова. Проте відеопоезія високої якості здатна лікувати душу, підносити людину на вищий рівень духовного розвитку.

Говорячи про цінність наукового дослідження, хочеться згадати слова Леоніда Костюкова (поета, прозаїка, критика): «Оценивать начинание как таковое, вероятно, бессмысленно — его невозможно ни закрыть, ни искусственно стимулировать. Что тут

есть здоровое зерно, очевидно. Что неизбежны издержки — тоже. Но если поэт уверенно остается поэтом (а не актером или пешкой шоу), а стихотворение — стихотворением (а не поводом для забавы), то дальше открывается интересное пространство для маневра» [7].

Література:

1. Видеопередача «Культура – магия кино – видеопэзия кино». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.youtube.com/watch?v=KLnVJXOdO9k&feature=player_embedded
2. Давиньо К. Технопэзия и Виртуальная реальность = Тесно-Poesia e realtà virtuali. — Л. : Сометти, 2002. — 87 с.
3. Лаборатория Поэтического Акционизма «Что такое Лаборатория Поэтического Акционизма». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://videopojezija.ru/avtoryi/lpa>
4. Литературные проекты. «Видеопэзия. Программа поэтических видеоклипов (Германия — Латвия — Россия)». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.litkarta.ru/projects/msk-biennale/programs/videopoetry/>
5. Міжнародний конкурс відеопоезії «CYCLOP» («Циклоп»). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://litfest.ru/CYCLOP/about.html>
6. Программа Алексея Ушакова и Юрия Ракиты «Беседы дилетантов». Выпуск 2: видеопэзия. В гостях у ведущих Екатерина Троепольская. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://litradio.ru/podcast/diletanty_troepolskija/detail.htm
7. LitGround Видеопэзия . – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.litground.ru/videozapisi/videopoezia>